

## CD OPERA

Voorproefjes  
Gioacchino Rossini

Met 36 opera's in goed twintig jaar tijd beheerste Gioacchino Rossini (1792-1868) de Italiaanse muziekscène van zijn tijd, en dat vóór zijn veertigste levensjaar. Daarna was het op. Tot zijn zestigste kreeg hij vrijwel geen noot meer op papier. Later volgde nog een *Stabat Mater* en enkele „ouderdomszonden”, zo noemde hij althans zijn laatste vocale en pianomuziek. Ironie was trouwens een handelsmerk van heel wat van Rossini's opera's.

Zijn ouvertures, waarvan dirigent Christian Benda met het Praagse symfonieorkest een bevallige en bovendien complete versie brengt, zijn vooral bedoeld als divertissement ter opwarming van het publiek. Het zijn als *amuse-bouches* of *appetizers* voor een copieuze maaltijd. Het instrumentale voorspel moet immers het geroezemoes van laatkomers en knebbelaars doen verstommen. Bij Gluck, Mozart of Beethoven is er altijd een sterke muzikale band tussen ouverture en opera, maar dat is niet noodzakelijk het geval bij Rossini. Meestal roepen de ouvertures echter toch de gepaste sfeer

op en in bepaalde gevallen krijg je zelfs een levendige schets van wat er te gebeuren staat wanneer het doek opgaat. Hoe kun je beter de aandacht opeisen, dan met een flinke stroomstoot vanuit de orkestbak? Dat doet Rossini alvast in de ouverture van *Il barbiere di Siviglia*.

In *De stelende ekster* begint de overbekende openingsmars met militair tromgeroffel – de handeling speelt zich immers af in oorlogstijd. Wellicht de meest beklijvende ouverture componeerde Rossini voor zijn laatste opera, *Wilhelm Tell*. Een vierdelige opening waarvan de opstuwende trompetmuziek aan het eind overbekend is. Eerst schetst de componist echter met vloeiende cello's het Zwitserse landschap voor en na de storm. Meteen weet je: hier zit een revolutie aan te komen. In een notendop is dus het onderwerp van de hele opera aangegeven.

Het zijn maar enkele voorbeelden want er zijn niet minder dan dertig ouvertures van Rossini in deze Naxos cd-box. Een knappe orkestprestatie die prima gediend wordt door een uitstekende opnametechniek. En die de luisteraar met veel bekende melodieën laat meedeinen, maar nog vaker verrast. (JC)

Gioacchino Rossini, *Complete Overtures*, Prague Sinfonia onder leiding van Christian Benda, 4cd's, Naxos, 8.504048, 23 euro.

## CD KLASSIEK

Voor vier handen  
Brahms & anderen

Tijdens de negentiende eeuw vierde het nationalisme hoogtij en werden allerlei tradities, ook muzikale, de gangmakers van een nieuwe politieke richting die zou uitmonden in het onafhankelijkheidsstreven van diverse volkeren. Ook zo in het Oostenrijks-Hongaarse keizerrijk. Vreemd genoeg was een van de mooiste werken in die traditie, de *Ungarische Tänze* uit 1869, van de hand van een Duitser, Johannes Brahms (1833-1897).

Brahms woonde en werkte vanaf 1862 in het kosmopolitische Wenen en hoorde daar op straat Hongaarse dansen, gebracht door zigeuners. Brahms zelf noemde het bewerkingen en het

is ook niet allemaal Hongaarse volksmuziek. Het origineel voor piano vierhandig werd later populair als piano solo.

Brahms werk bracht de Tsjech Antonin Dvorak (1841-1904) in 1878 ertoe zelf zijn eigen *Slavische dansen* te scheppen, eveneens voor piano vierhandig. In de orkestversie van de componist uit 1886 groeiden die dansen uit tot zijn meest populaire werk. Het is volbloed Tsjechisch nationalisme in muziek. De vier *Noorse dansen* van Edvard Grieg (1843-1907) dateren uit 1881. Jos Van Immerseel en Claire Chevallier concentreren zich op het vergeten genre van de vier handen. (EDS)

Edvard Grieg, Johannes Brahms & Antonin Dvorak, *Music for Piano Four Hands*, door Claire Chevallier en Jos van Immerseel (piano), Alpha 282, 23 euro.

## BOEK SPIRITUALITEIT

Kracht van stilte  
Van den Braembussche

Filosoof Antoon Van den Braembussche doceerde van 1980 tot 2007 in Rotterdam aan de Erasmus Universiteit geschiedfilosofie en kunst- en cultuurfilosofie. Later gaf hij ook kunstkritiek aan de Vrije Universiteit in Brussel. In *De stilte en het onuitsprekelijke* onderneemt hij een zoektocht naar een diepere, spi-

rituele dimensie, een ervaring van het onuitsprekelijke die meer dan ooit de geijkte grenzen tussen kunst en mystiek, religie en atheïsme, westerse en oosterse filosofie doorbreekt.

Sterk zijn de hoofdstukjes met gedachten over de beroemde foto van het verminkte Afghaanse meisje Aisha en over de 'stille' muziek van de Estse componist Arvo Pärt. Dit boek gaat ook en vooral over kruisbestuivingen. Naast het sublieme en het sacrale in het beeld en in de architectuur en het belang van de stilte in de muziek wordt de mystieke ervaring onder meer bij de dominicaan Meester Eckhart en de Japanse zenmeester Dogen onderzocht. De auteur bekijkt ook waar de westerse mystiek en zen elkaar raken.

De VUB-prof gaat op zoek naar hoe de mystieke theologie van de middeleeuwen God voorstelt. Zijn vertrekpunt is echter niet een zoektocht naar geloof, maar een verkenning van de heden-

daagse beeldcultuur.

De bladzijden over Meester Eckhart, een dominicaan uit de dertiende eeuw, zijn hoogst lezenswaardig. Bij Eckhart gaat het over de leegte, maar ook over ontleding. Voor de dominicaan is dat net een weg om God te leren kennen. Daarmee worden de grenzen tussen confessies en geijkte patronen overbrugd. Nieuw is dat inzicht niet, maar we moeten het herontdekken. Geen eenvoudige lectuur. (EDS)

Antoon Van den Braembussche, *De stilte en het onuitsprekelijke. Over beeldcultuur, kunst en mystiek*, Epo, Berchem, 2017, 176 blz., 20 euro, ISBN 978 94 6267 083 9.

## BOEK CULINIAR

(H)eerlijk koken  
Desair, Lens & Dircx

En derde van de voedselproductie wereldwijd wordt verspild. Ondertussen leeft vijftien procent van de Belgen wel in hongersnood. Voor een kookboek is dat een rare openingszin, maar het is net dankzij dat state-

ment dat dit boek er uiteindelijk kwam.

Bovenstaande cijfers waren in 2015 voor Steven Desair het startschot om iets proberen te doen aan voedselverspilling en daartoe richtte hij de vzw Eatosphere op. Hij ging op zoek naar de redenen waarom we zo spijziek omspringen met ons voedsel. Bij het organiseren van allerhande activiteiten om de voedseloverschotten te beperken, leerde hij Joris Lens en Mathias Dircx kennen. Die kennismaking resulteerde in dit boek.

Elk deel begint met een interview met een gepassioneerd ambachtsman. Die legt uit hoe hij of zij in zijn of haar vakgebied werkt om tot een duurzamer resultaat te komen.

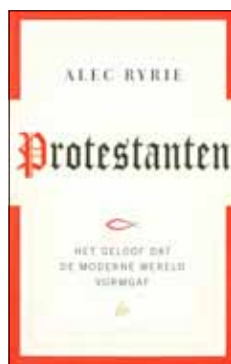
Daarop volgen recepten met vergeten seizoengroenten, on-

bekende vissoorten en misken- de stukjes vlees van bij ons. Al- lemaal ingrediënten van eigen bodem die smeken om ontdekt te worden.

Tot slot wordt er nog uitgelegd hoe je de restjes kunt verwerken in weer andere gerechten en hoe je kunt experimenteren met fermenteren. (PC)

Steven Desair, Joris Lens & Mathias Dircx, *Meer dan de rest. Eet beter, verspil minder*, Lannoo, Tielt, 2017, 208 blz., 24,99 euro, ISBN 978 94 0144 080 6.

## BOEK GELOOF

Modern verhaal  
Alec Ryrie

Dit jaar is het op de kop vijf eeuwen geleden dat de Duitse augustijnerpater Maarten Luther (1483-1546) zich in de kleine universiteitsstad Wittenberg uitsprak tegen de corruptie van lokale geestelijken. Die confrontatie zou dan weer tot ieders verbazing uitmonden in een nieuwe christelijke stroming, het protestantisme.

In *Protestanten* beschrijft Alec Ryrie, hoogleraar kerkgeschiedenis aan de universiteit van Durham in Engeland, de volledige geschiedenis van die tak van het christendom, die volgens histo-

rici de basis was voor veel van de ingrijpende veranderingen van de afgelopen eeuwen.

Ryrie voert de lezer in deze turf van meer dan zeshonderd bladzijden door de geschiedenis van de protestanten, vanaf het kwetsbare begin in Centraal-Europa tot het hedendaagse succes van nieuwe protestantse groepen in Azië. Het boek dringt door tot de kern van die christelijke confessie. Wie meent dat protestantisme gelijkstaat aan democratie en individuele meningsvorming, vergist zich. Het is veeleer een niet-vastomlijnde, ongedisciplineerde gedachtenwisseling.

In die geschiedenis besteedt Ryrie extra aandacht aan de kwetsbare passages. Zo gaat hij diep in op de ontwikkeling van radicale splintergroepen in Engeland in het midden van de zeventiende eeuw, toen zogenoemde puriteinen er een republiek hadden geïnstalleerd. Dat bleek dan weer de oorsprong van het Amerikaanse protestantisme met zijn onoverzichtelijke diversiteit.

In Duitsland raakte het protestantisme gedisciplineerd toen het heulde met nationalisme en nazisme, maar herwon het geloofwaardigheid met figuren zoals Dietrich Bonhoeffer. In

Zuid-Afrika bedreven blanken wandaden tegen zwarten vanuit hun christelijke geloof en een daarop gebaseerd racisme. Tegelijk groeiden er 'zwarte' kerkgemeenschappen die de slachtoffers een spirituele thuis boden.

Interessant is de bijdrage over het Koreaans protestantisme. De eerste bekeerling werd in 1879 gedoopt, honderd jaar later waren er 100 miljoen protestanten. Er groeide een eigen theologie, maar de auteur vraagt zich af of hun toekomst wel zo zeker is.

Ryrie vermoedt dat in het Oude Europa het christelijke geloof geheel nieuwe wegen moet gaan in plaats van te hopen op een heropleving. (EDS)

Alec Ryrie, *Protestanten. Het geloof dat de moderne wereld vormgaf*, Hollands Diep, Amsterdam, 2017, 702 blz., 29,99 euro, ISBN 978 90 4882 525 7.